

12

Book Review:

เจดีย์ในประเทศไทย: รูปแบบ พัฒนาการและพลัง
ศรัทธา การตกลึกทางวิชาการครั้งสำคัญ

สายนต์ ไพธชญจิตร*

Sayan Praicharnjit

* ศาสตราจารย์, ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: spraicharnjit@gmail.com
Professor, (Retired) Thammasat University. email: spraicharnjit@gmail.com

รูปแบบการนำเสนอเรือง

เจดีย์ในประเทศไทย: รูปแบบ พัฒนาการและพลัศรืฐธา เป็นหนังสือวืชาการเจืงเดืยว (single discipline) ในสาขาวืชาประวืตศาสตรื ศิลปะตามแบบแผนสากล (Classical Art History) ตามความเชื้ยวชาญของผู้เขียน เป็นผลงานวืจยที่ประมวล วืเคราะห์ และสังเคราะหืข้อมูลที่เป็นผล การวืจยเรืองราวของเจดีย์ทุกยุคสมัยที่ในทกภูมิภาคของประเทศไทยไม่น้อยกว่า 10 เรือง ที่ผู้เขียนดำเนิการวืจยตอเนื่องมาเป็นเวลา 30 กว่าปี ผลงานในหนังสือเล่มนี้ถือเป็นการตกผลลืทงวืชาการด้านมนุษยศาสตรืครื้ง สำคัฎที่สุดของผู้เขียนเองและเป็นปรากฏการณ์สำคัฎในแวดวงวืชาการ ด้านมนุษยศาสตรื ประวืตศาสตรืศิลปะ โบราณคดี และประวืตศาสตรื ของประเทศไทย

แม้ว่าหนังสือจะมีความหนาถึง 844 หน้า แบ่งออกเป็น 13 บท และภาคผนวก มีภาพถ่าย ภาพลายเส้น แผนผัง ภาพวาด และแผนภูมิ ประกอบ การเขียนเจืงพรรณนา จำนวน 611 ภาพ แต่การนำเสนอเนื้อหาข้อเขียนเป็นไปอย่างกระชับ ไม่นั่นเยื้อ มีการอภิปรายแสดงเหตุผล และมีการวืพากษ์ รวมทั้งนำเสนอความเห็นใหม่ๆ ในเรืองต่างๆ แทรกอยู่ในทกหัวข้อ และมีประเด็นโดดเด่นหลายเรือง

หนังสือแบ่งเนื้อหาเป็นบทตามยุคสมัยและพื้นที่ทางทงศิลปะ โบราณคดี และประวืตศาสตรื ในแต่ละบทจัดกลุ่มเจดีย์ออกเป็นรูปแบบ

ต่างๆ นำเสนอลักษณะกายภาพ รูปทรง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและศิลปะประดับ มีการวิเคราะห์กำหนดอายุ โดยอ้างอิงข้อมูลทางโบราณคดี (ผลการขุดค้น การขุดแต่ง) ข้อมูลจากจารึก ตำนาน พงศาวดาร อ้างอิง ผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการท่านอื่นๆ แล้วสังเคราะห์สรุปตามข้อค้นพบ และความเห็นเฉพาะของผู้เขียนเอง ในส่วนที่เห็นต่างจากท่านอื่น หรือข้อมูลเดิมก็มีการอภิปรายแสดงเหตุผล รวมทั้งมีการนำเสนอข้อมูลใหม่ ความเห็นใหม่ มุมมองใหม่ สมมุติฐานใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นจำนวนมาก

ความถูกต้องของเนื้อหา สาระสำคัญ ความคิดริเริ่ม ความทันสมัย ความใหม่ของเนื้อหา

หนังสือเล่มนี้พัฒนามาจากผลงานวิจัยเรื่อง **เจดีย์ในประเทศไทย: แนวคิด คติการสร้าง พัฒนาการทางรูปแบบ และการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์** (2558) และพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2560 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นผลการวิจัยของผู้เขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยต่างๆ ที่ทำการศึกษาเฉพาะบางประเด็นหรือบางยุคสมัยซึ่งการวิจัยในโครงการหลังสุดดังกล่าวมีการปรับปรุงข้อมูล ความเห็น มุมมอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ใหม่ทั้งหมดให้สอดคล้องกับหลักฐานทางโบราณคดีใหม่ๆ ที่เพิ่งขุดค้นพบจนถึง พ.ศ.2558 ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยหรือดูแคลนข้อมูลและความเห็นของนักวิชาการหรือคนทำงานรุ่นเก่าๆ ที่เคยเขียนหรือนำเสนอไว้ แม้ว่าท่านเหล่านั้นจะไม่ได้จับชั้นปริญญาในสาขาโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ศิลปะ ก็มีการอ้างอิงอย่างเคารพและให้เกียรติทุกเรื่องทุกประเด็น

เนื้อหามีความถูกต้องสอดคล้องกับหลักฐานชั้นต้น (หลักฐานทางโบราณคดี จารึก และตัวงานศิลปะ/ศิลปกรรม) มีสาระสำคัญที่เป็นข้อค้นพบ การวิเคราะห์ อภิปรายอธิบายเหตุผลที่นำไปสู่การนำเสนอสมมุติฐานใหม่ได้หลายเรื่อง

สมมุติฐานที่โดดเด่น ได้แก่ การแยกเรื่องเจดีย์แบบปราสาทเขมรในประเทศไทยออกจากศิลปะลพบุรี (บทที่ 4) และการนำเสนอให้มีเรื่องเจดีย์สมัยลพบุรีขึ้นมาอีกกลุ่มหนึ่ง (กลุ่มศิลปกรรมที่เมืองลพบุรี-บทที่ 5) ซึ่งช่วยให้เกิดความชัดเจนมากกว่าเมื่อก่อนที่ยังสับสนในการเรียกศิลปะเขมรในประเทศไทยว่าศิลปะแบบลพบุรี และข้อค้นพบในการศึกษาเจดีย์ศิลปะลพบุรีที่เมืองลพบุรียังนำไปสู่การตอบคำถามเรื่อง“พระเจ้าอู่ทองที่สถาปนากรุงศรีอยุธยามาจากไหน?” ซึ่งผู้เขียนมีคำตอบว่า พระเจ้าอู่ทองน่าจะมาจากเมืองละโว้หรือลพบุรี พิจารณาตัดสินจากรูปแบบเจดีย์ทรงปราสาทในสมัยอยุธยาตอนต้นที่สืบทอดมาจากเจดีย์หลักๆ ที่วัดพระศรีมหาธาตุลพบุรีที่สร้างขึ้นก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยาไม่นานนัก ถือเป็นความคิดริเริ่มที่ทันสมัย เนื้อหาใหม่ ใช้ตอบคำถามสำคัญในประวัติศาสตร์ไทยที่คลุมเครือมานานได้อย่างน่าเชื่อถือ

ความคิดริเริ่มที่โดดเด่นอีกเรื่องหนึ่ง คือ การศึกษาและนำเสนอความสัมพันธ์ของเจดีย์สมัยสุโขทัย เจดีย์สมัยล้านนา เจดีย์สมัยอยุธยา และเจดีย์สมัยล้านช้าง หนังสือเล่มนี้นำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ให้เห็นความต่างและความเหมือนของทั้ง 3 กลุ่ม รวมทั้งนำเสนอแนวทางการวิเคราะห์กำหนดอายุเจดีย์แบบต่างๆ ไว้อย่างละเอียดลออ ชัดเจน มีตัวแบบสำหรับอ้างอิงได้เกือบทุกเรื่อง เห็นพัฒนาการที่มาที่ไป เห็นการย้อนมาย้อนไปของรูปแบบทางศิลปะที่เคลื่อนไปตามกระแสทางศาสนาและการเมืองจนก่อให้เกิดรูปแบบเจดีย์ที่ผสมผสานหลายวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่และในขณะเดียวกันก็เกิดเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ในช่วงเวลาต่างๆ เห็นความเป็นสุโขทัย ความเป็นอยุธยา ความเป็นล้านนา ความเป็นล้านช้าง หนังสือเล่มนี้นำเสนอไว้ชัดเจน

เนื้อหาที่โดดเด่นและมีความใหม่อีกส่วนหนึ่งได้แก่ บทที่ 11 เจดีย์สมัยรัตนโกสินทร์ และบทที่ 12 พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ในดินแดนไทย ซึ่งเป็นเรื่องราวร่วมสมัยใกล้ตัวและสมสมัย ได้รู้ถึงคติ ความนิยม และความมุ่งหมายในการสร้างเจดีย์รูปแบบต่างๆ ที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนๆ ที่ไม่

เคยมีใครนำเสนออย่างเป็นระบบมาก่อน

การใช้ภาษาและการจัดเรื่องราว

วิชาประวัติศาสตร์ศิลปะเป็นวิชาทางมนุษยศาสตร์ที่มีคำศัพท์ ชื่อเรียก และภาษาที่ใช้ในการอธิบาย อภิปราย และเรียกชื่อศิลปกรรมแขนงต่างๆ ที่เป็นการเฉพาะอยู่มาก โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่ที่มีคำศัพท์ที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ คนทั่วไปจึงอ่านหนังสือวิชาการในสายประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีไม่ค่อยเข้าใจ ผู้เขียน(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์) เป็นนักวิชาการที่ได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะไทยและประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออกกับบรมครูทางประวัติศาสตร์ศิลปะไทยและประวัติศาสตร์ศิลปะสากลอย่างศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม ศาสตราจารย์ Jean Boisserlier และศาสตราจารย์ Madeleine Giteau อาจารย์ทั้ง 4 ท่าน เป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจในการเขียนหนังสือวิชาการของผู้เขียน

การใช้ภาษา หนังสือเล่มนี้มีความโดดเด่นในการใช้ภาษาสำคัญ 2 ส่วนประกอบกัน

ส่วนแรก คือ ภาษาเขียน ใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามขนบของราชบัณฑิตยสภา เรียบง่าย กระชับ ไม่เยิ่นเย้อ ไม่วกวน ไม่มีการใช้คำศัพท์ที่ต้องมีวงเล็บภาษาต่างประเทศให้รู้รัง ภาษาและคำศัพท์ที่ใช้มีความเสถียรเป็นชุดเดียวกันตลอดทั้งเล่ม การเรียกชื่อทรง/แบบเจดีย์ ชื่อชุดฐาน ชุดบัว ชื่อเรียกลายประดับต่างๆ เป็นคำศัพท์ชุดเดียวกันตลอดทั้งเล่ม

ส่วนที่สอง คือ ภาษาภาพ ในเนื้อหาตลอดทั้งเล่มแม้ว่าจะมีศัพท์เฉพาะวิชาที่อาจจะเข้าใจยากอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็มีภาพประกอบและคำอธิบายย่อยๆ แบบกระชับ สั้น ให้เข้าใจได้ง่ายไม่หลงลืมหรือสับสน เช่น การใช้ภาพถ่าย แผนภูมิ ภาพลายเส้นพร้อมคำอธิบายบอกชื่อส่วนต่างๆ ของเจดีย์เป็นระยะๆ ช่วยให้หนังสืออ่านเข้าใจง่ายไม่สะดุด ภาพประกอบจำนวนมากเป็น “ภาษาภาพ” ที่มีเสน่ห์ของหนังสือวิชาการเล่มนี้

การจัดเรื่องราว (เนื้อหา) เป็นไปตามขอบของหนังสือหรือตำราทางประวัติศาสตร์ศิลปะ แบ่งออกเป็นบทตามยุคสมัย ในแต่ละยุคสมัยให้ความสำคัญต่อรูปแบบทางกายภาพ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เห็นจากภายนอก อธิบายองค์ประกอบเจดีย์จากส่วนฐานไล่สูงขึ้นไปจนถึงยอด ให้ความสำคัญกับเรื่องกำหนดอายุสมัย พัฒนาการ ที่มา (แหล่งบันดาลใจ) ที่ไป (การเป็นแหล่งบันดาลใจให้การสร้างสรรค์เจดีย์ในอื่นๆ) เหตุปัจจัยของการสร้างเจดีย์ ค่ายภาพในการสร้างรูปเต็มในกรณีที่มีหลักฐานเหลืออยู่เพียงส่วนฐาน ไม่ครบบริบูรณ์ทั้งองค์ ส่วนนี้ผู้เขียนต้องใช้ทั้งภาษาเขียนและภาษาภาพประกอบกันเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นที่กำลังนำเสนอ

จุดเด่นของหนังสือ

1. เป็นหนังสือวิชาการที่พัฒนามาจากงานวิจัยที่มีเนื้อหาเรื่อง “เจดีย์” ที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด ครอบคลุมเจดีย์ทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย เป็นผลงานวิจัยที่ประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยเรื่องราวของเจดีย์ทุกยุคสมัยในทุกภูมิภาคของประเทศไทยไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง ที่ผู้เขียนดำเนินการวิจัยต่อเนื่องมาเป็นเวลา 30 กว่าปี ผลงานในหนังสือเล่มนี้ถือเป็นการตกผลึกทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ครั้งสำคัญที่สุดของผู้เขียนเองและเป็นปรากฏการณ์สำคัญในแวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

2. มีความคิดริเริ่มในการใช้ “ประวัติศาสตร์ศิลปะ” ในการพิสูจน์และหาคำตอบเรื่อง “พระเจ้าอู่ทองที่สถาปนากรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 มาจากไหน?” มีการนำเสนอข้อมูล (บทที่ 5 เจดีย์สมัยลพบุรี) ว่าในระยะเริ่มแรกสถาปนากรุงศรีอยุธยามีการก่อสร้างพระมหาธาตุขนาดใหญ่ที่วัดพุทไธสวรรย์ วัดพระราม วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ เป็นรูปแบบเดียวกันกับเจดีย์ทรงปรางค์ วัดมหาธาตุ เมืองลพบุรี ซึ่งมีอายุการสร้างราวกลางพุทธ

ศตวรรษที่ 18 (ก่อน พ.ศ. 1893) รวมทั้งมีการวิเคราะห์และแสดงผลทางประวัติศาสตร์ศิลปะให้เห็นว่า งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรมหลักในพุทธศาสนา พระพุทธรูปในสมัยอยุธยาตอนต้นที่พระนครศรีอยุธยาในวัดหลวงที่กษัตริย์ทรงสร้างล้วนเป็นศิลปกรรมในกลุ่มเดียวกันกับที่วัดพระศรีมหาธาตุเมืองละโว้ลพบุรีทั้งสิ้น แสดงว่าพระเจ้าอู่ทองน่าจะเสด็จจากเมืองละโว้หรือลพบุรีมาสถาปนากรุงศรีอยุธยาและนำเอารูปแบบศิลปกรรมในพุทธศาสนาที่เคยนิยมสร้างที่เมืองละโว้มาสร้างที่กรุงศรีอยุธยาด้วย

3. มีความคิดริเริ่มเรื่องการกำหนดให้มี “ศิลปะลพบุรี” ที่เป็นจุดเริ่มต้นของเจดีย์ทรงปราสาทศิลปะไทยที่แท้จริง โดยมีแหล่งศิลปกรรมอยู่ที่เมืองลพบุรีเป็นจำนวนมาก มีเจดีย์ทรงปราสาทที่วัดมหาธาตุและวัดนครโกษาหลายองค์มีลักษณะแตกต่างจากปราสาทแบบเขมรในศิลปะบาเยน และเป็นรูปแบบศิลปกรรมที่ถูกนำไปสร้างเจดีย์ประธานขนาดใหญ่ของวัดหลวงในสมัยอยุธยาตอนต้น

4. ความคิดริเริ่มที่โดดเด่นอีกเรื่องหนึ่ง คือ การศึกษาและนำเสนอความสัมพันธ์ของเจดีย์สมัยสุโขทัย เจดีย์สมัยล้านนา เจดีย์สมัยอยุธยา และเจดีย์สมัยล้านช้าง หนังสือเล่มนี้นำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ให้เห็นความต่างและความเหมือนของทั้ง 3 กลุ่ม รวมทั้งนำเสนอแนวทางการวิเคราะห์กำหนดอายุเจดีย์แบบต่างๆ ไว้อย่างละเอียดลออ ชัดเจน มีตัวแบบสำหรับอ้างอิงได้เกือบทุกเรื่อง เห็นพัฒนาการที่มาที่ไป เห็นการย้อนม่าย้อนไปของรูปแบบทางศิลปะที่เคลื่อนไปตามกระแสทางการศาสนาและการเมืองจนก่อให้เกิดรูปแบบเจดีย์ที่ผสมผสานหลายวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่และในขณะเดียวกันก็เกิดเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ในช่วงเวลาต่างๆ เห็นความเป็นสุโขทัย ความเป็นอยุธยา ความเป็นล้านนา ความเป็นล้านช้าง หนังสือเล่มนี้นำเสนอไว้ชัดเจน

5. การวิจัยใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เป็นหลักฐานทางโบราณคดี สถาปัตยกรรม จารึก พงศาวดาร ตำนาน และรูปแบบศิลปกรรมอื่นๆ ในการจัดกลุ่มรูปแบบ การกำหนดอายุสมัยและจัดทำแผนภูมิ

พัฒนาการ รวมทั้งแสวงหาเหตุปัจจัย แรงจูงใจในการสร้างเจดีย์แต่ละแบบ แต่ละองค์ แต่ละภูมิภาคในช่วงเวลาต่างๆ หนังสือเล่มนี้มีแบบแผนการวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัยที่มีระบบเป็นมาตรฐานน่าเชื่อถือ และถือเป็นแบบอย่างในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ศิลปะที่นักศึกษา นักวิจัยและผู้สนใจใช้เป็นตำราได้

6. มีความรู้ใหม่ มุมมองใหม่ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะมากมาย ใน**บทที่ 6**: เจดีย์สมัยทวารวดี **บทที่ 7**: เจดีย์สมัยสุโขทัย **บทที่ 8**: เจดีย์สมัยล้านนา **บทที่ 9**: เจดีย์สมัยอยุธยา และ **บทที่ 10**: เจดีย์สมัยล้านช้าง ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ทางการเมือง ศาสนา ศิลปกรรม ระหว่างสุโขทัย ล้านนา อยุธยา และล้านช้างในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-24 ได้เป็นอย่างดี

7. เป็นหนังสือวิชาการที่ใช้ภาษา 2 ชนิด คือ **ภาษาเขียนและภาษาภาพ** ได้กระชับสอดคล้อง สละสลวย เข้าใจง่าย มีความเสถียรทางภาษาในการใช้คำศัพท์เฉพาะทางประวัติศาสตร์ศิลปะ มีการนำเสนอบทสังเคราะห์สรุปในส่วนของบทนำซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระสำคัญของหนังสือทั้งเล่ม ก่อนที่จะเข้าไปอ่านรายละเอียดในแต่ละยุคสมัยที่เขียนแยกไว้ในบทต่างๆ ทำเล่มยังมีภาคผนวกทำเป็นภาพโยงความสัมพันธ์ของเจดีย์สมัยต่างๆ เป็นการสรุปปิดท้ายเล่มกันลิ้มได้เป็นอย่างดี

8. มีเรื่องเจดีย์สมัยรัตนโกสินทร์และพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ในดินแดนไทย ช่วยให้ผู้อ่านรู้เรื่องใกล้ๆ ตัวมากขึ้น และเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงคติ ความเชื่อ และความนิยมในการสร้างเจดีย์สำคัญต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และในสมัยปัจจุบันมากขึ้น

9. การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทั้งเอกสารและบุคคลและจัดทำเชิงอรรถ อ้างอิง บรรณานุกรม บุคคลานุกรมไว้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ไม่พบประเด็นเรื่องการทำผิดจรรยาบรรณและจริยธรรมทางวิชาการ

หนังสือวิชาการเล่มนี้ส่งผลกระทบ(Impact)ต่อสังคมหรือให้ประโยชน์ต่อสังคมอย่างไรบ้าง

พิจารณาจากคุณภาพของผลงานที่มีเนื้อหาเรื่องเจดีย์ในประเทศไทย ที่สมบูรณ์ที่สุด (ในขณะนี้) การใช้ภาษาอ่านง่าย มีภาพประกอบ 600 กว่าภาพ ความมีชื่อเสียงของผู้เขียน และความเป็นมืออาชีพของสำนักพิมพ์ หนังสือเล่มนี้ได้รับความนิยมจากนักศึกษา นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เป็นที่ต้องการของห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนมัธยมวัด และมีคนอ่าน อ้างอิงเป็นจำนวนมาก หนังสือเล่มนี้จึงเป็นตำราเรื่องเจดีย์ที่จะช่วยให้คนไทยมีความรู้ มีทัศนคติที่เหมาะสมต่อเจดีย์สมัยโบราณ และเจดีย์สมัยปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลดีต่อการอนุรักษ์และการจัดการมรดกวัฒนธรรมประเภทเจดีย์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานของผู้เขียนที่มีความเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลปะไทยและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ได้รับเงินเดือนระดับสูง เคยได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ รางวัลผลงานวิจัยดีเยี่ยม(รางวัลสภาวิจัยแห่งชาติ) รางวัลหนังสือสารคดีวิชาการดีเด่นของกระทรวงศึกษาธิการ มีผลงานวิจัยและหนังสือวิชาการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องมากกว่า 15 เล่ม ในระยะเวลา 30 ปี

หนังสือเล่มนี้ประมวลเรื่องเจดีย์ที่มีอยู่ในประเทศไทยทุกยุคทุกสมัย ที่สมบูรณ์ที่สุด ทันสมัยที่สุด เป็นผลงานระดับที่เรียกว่า “ตกผลึกทางวิชาการ” ของผู้เขียนได้รับการจัดพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์เมืองโบราณ ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านการจัดพิมพ์หนังสือด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมายาวนานหลายสิบปี มีระบบการจัดพิมพ์ที่ดี ออกแบบรูปเล่มสวยงาม การพิสูจน์อักษรแม่นยำและละเอียดลออ จากการอ่านตลอดทั้งเล่มพบคำพิมพ์ผิดในส่วนที่ไม่สำคัญเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ที่สำคัญ หนังสือ **เจดีย์ในประเทศไทย : รูปแบบ พัฒนาการและพลังศรัทธา** ได้รับการพิจารณาให้ได้รับรางวัลชมเชย หนังสือสารคดี หนังสือดีเด่น ประจำปี 2561 และได้รับรางวัลผลงานวิชาการดีเด่น TTF AWARD

ประจำปี 2562-2563 ซึ่งรางวัลดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันคุณภาพที่สูงค่า
ของหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี.

